

BUDA-PESTA

5 Martiu st. v.
17 Martiu st. n.

Va eși joi'a si duminică'a.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 19.

ANULU XIV.

1878.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romaní'a 2 galbeni.

CONSIDERATIUNI A SUPRA TIMPULUI SI SPACIULUI.

VII.

Dupa tóte aceste formatiuni premergatórie apoi Moise lasa pe a patr'a dí a facerei sè apara si sórele, lun'a si stelele.

Acestu incidentu din ordinea creatiunei s'ar paré cã sta în óre-care contradictiune cu cele ce s'au dísu pentru díu'a d'ântãiu a facerei, când s'a despartítu lumin'a de întunerecu.

Si totusi nici de cum! — Pentru cã díu'a d'ântãiu a facerei lui Moise, — dupa cum amu vediutu, — cuprinde acea epocha primitiva a creatiunei, în care materi'a cea gazósa, ce ímplea spaçiuulu cá unu chaosu profundu, se concentréza successivuu catra diferite centre attractive, din care apoi s'au formatu acele nenumérate corpuri ceresci, ce-si comunicau mutu'a lumina prin spaçiuulu evacuatu si limpeditu dintre ele: pe când a patr'a dí a facerei lui Moise se restringe la acelu actu specialu din istori'a creatiunei terestre, când atmosfer'a pamântului se limpedi de materialele aboróse, noróse, fumóse si funinginóse, de care elu, — cum amu vediutu în epoch'a precedentã, — erã încungiuratu nepenetrabilu de radiele esterióre ale corpurilor ceresci. Acele materie, ce turburau atmosfer'a, descarcându-se parte în virtutea inertiei sale, parte prin ínriurinti'a tempestãtilor, si asiediându-se pe scórti'a cea

întarita a pamântului asiá, dupa cum vedemu acést'a întêmplându-se în miniatura si acum, când dupa o descarcare de nori prin plóia si grindina, — spargându-se si risipindu-se norii, se ivesce splendórea sórelui înt'ro atmosfera curata.

Pe lângã activitatea de mai nainte a lui Pluto si Neptunu concurge acum si influinti'a cea binefacatóre a radielor Apolonice, si din oficin'a comuna a acestor dieitãti se producú atãtu în sfer'a minerala, cãtu si în viéti'a organica acele stramutãri, ce ni le înfaçisiéza etagiile de formatiuni, cari se numescu Dyas si Trias, si facu puntea de trecere de la epoch'a primaria la cea secundaria.

A nume pe terenulu mineralu se manifestéza periodulu acést'a de transitiune în privinti'a actiunilor neptunice mai cu sama prin acele strate sedimentare de nesipu si petrisiuri rošie, sure si melite (permu, dolomitu, grese etc.), cari prin schimbãrile cele dese ale temperaturei, prin caderea de ploii grele si prin revarsarea de ape, apoi prin saparea de peraie si prin rumperea de ripe afunde, au surpatu stratele de mai nainte, si prin conglomeratele acestora au nomolitu luncile, îngropându gramezile cele puternice ale vegetatiunei fosile, pe care astadi o numimu carbuni de pétra.

Activitatea plutonica la petrele massive din epocile precedente mai adause acum si Melafirulu, Monzolitulu etc., — apoi diverse metale, precum e ferulu, aram'a, plumbulu, argintulu etc.

Apoi pe lînga tóte aceste din laboratoriu chimicu alu pharmacistilor divini se mai segregara si acele magazine immense de difereite acide, precum sînt cele de sare, salmiacu, salitru, soda, sulfuru, borax etc. apoi de oleiuri precum e pacur'a, petroleulu etc.

Imperiulu vegetalulu, care în respectulu cantitativu ajunsese deja la culmea abundanții, acum sub influinți'a radielor solare se perfectionéza si în directiunea calitativa, ajungîndu — de si inca într'unu gradu inferioru — totusi pâna la facultatea d'a produce órecari flori si fructe primitive, precum sînt palmii, cycasii, bradii etc.

În fine si animale, cari din caus'a atmosferei celei adapate greu cu elemente omorítóre se tiîneau numai prin ape si mocirle, — apoi din caus'a deselor exundatiuni si nomoliri se stringeau sub cój'a ghiócelor si tiesturilor sale, precum sînt scoicele, melcii, aricii de mare, bróstele tiestóse, apoi pescii soltiosi, acum — atrasi de splendórea sórelui la aerulu curatu — prindu mai ântâiu ochi, apoi picioare, si cutéza a esi cu incetulu la uscatu, traindu dupa trebuința aci în apa aci în aeru — în forme de amphibie, precum a fost Labyrinthodonulu fosilu, protoparintele crocodililor de astadi etc., — despre cari vom tractá în períodele viítóre mai pe largu.

Éta asiá dara unu periodu de mai multe bilióne de ani, — unu periodu de transitiune, în care sub influinți'a luminei si a caldurei aduse de radiele sórelui, a lunei si a stelelor, se desvólta o lume nóua, careia Moise cu totu dreptulu i-a pututu crestá o di de creatiune, când díce:

„Apoi díse Ddieu: Sè se faca luminatori pe intinderea ceriului spre a lumina pe pamentu si spre a face deosebire între di si nópte, si se servésca totu deodata de semne pentru timpurile de di si ani, si asiá se facu séra si se facu diminétia — diu'a a patr'a.

(Va urmá.)

Din H. Heine.

I.

Unu bradu sta singuru, isolatu
In Nord pe-o góla stânca;
Elu dórme. Si 'n albe 'mbracatu
De néu'a cea adânca,

De-unu palmu viséza-adesiori,
Ce 'n resaritu, departe,
Multu în pustulu ardietoru
Isi plânge a sa sórte.

II.

Ferbintea véra síede
Pe faci'a-ti balaióra
Si iérn'a rece zace
In a ta inimióra.

Dar iute-a sè se schimbe,
O multu iubit'a mea.
Pe faci'a-ti va fi iérna
Si véra 'n inim'a ta.

III.

Cântárele-mi sînt otravite;
Si altfelu s'ar puté?
Când tu chiar versatu-ai veninulu
In dulcea viétia-a mea.

Cântárele-mi sînt otravite;
Si altfelu s'ar puté?
Când mí de sierpi zacu într'ens'a,
Si tu, iubit'a mea.

IV.

De când mândr'a mi-a plecatu,
Eu de risu m'am desvetiatu;
Multi misiei glume-au factu,
Dar sè ridu, eu n'am pututu.

Dar de când o-am prapaditu,
Si plânsorile-am opritu;
Chinulu pieptu-mi-a sdrobotu,
Dar sè plângu, n'am isbutitu.

A. B.

SCHITIE DE CALETORÍA.

XI.

Abrudulu luni'a.

Când ne desteptaramu, o mare suprindere ne intimpiná. Liniscea noptii fu inlocuita prin o deminétia fórté sgomotósa. Par cà nu mai eramu în Abrudu.

La ântâiulu momentu nu scieamu ce s'a întêplat, càci la începutu sgomotulu parea fórté confusu. Dar indoiél'a acést'a nu durá multu, càci din unele sunete ale sgomotului se putea deduce, cà ce va sè dica acél'a.

Si éta ce audíramu!

Niste conversatiuni, pe strada si prin curti, infirate — dupa datina muntenésca — în tonu innaltu; tropote de cai si galopári usióre, cari denunçiau pe calaretiulu bunu; o continua scártiare a rotilor neunse de multu; repetit'a cadere din grópa în grópa a caralor

cu povara, si isbirea lor de tóte petrile pardoselei, insotite de câte o injuratura strasnica; apoi niste acórde pribege ale muziceii, insoçite de vr'unu ritmu alu doinei . . .

Tóte aceste ni spuneau invederatu, cà in decursulu noptii aice s'au adunatu o multime de ómeni din pregiuru. De siguru e tēgu, — cugetam. Unii sosescu numai acuma, ér altii au si gatatu de tēguitu, càci éta acuma se si ve-selescu, beu aldamasiulu.

Si in adeveru erá tēgu. Unu tēgu la Abrudu! Éta tocmai ceea ce doriám sè vedu!

Grabii sè iesu, si acolo o vedere din cele mai interesante si infaçisã ochilor mei. Pia-ti'a erá plina de multimea adunata din totu giurulu Abrudului, „betrâni, barbati, juni, ti-neri, din munti si din câmpii.“

Colo unu „mocanu“ viniá de-a laturea c'o „mocanitia“ calare, aducēdu in desagi totu ce aveau de vëndutu; desagii de siguru cuprin-deau vr'unu obiectu preçiosu, càci néosi'a ro-mâncutia ori câtu de multu i atragea atentiu-nea sgomotulu tēgului, nu-si luá ochii de pe ei. Da, in desagii aceia se aflá auru, pentru care acusi se vor platí bancnote nòue-noutie . . .

De cealalta parte s'apropiá unu „motiu“, conducēdu de capestru unu calu, de care mai erau legati vr'o patru-cinci cai, toti încarcati cu ciubere . . .

Si in urm'a lui inaintá cu carulu unu „tiopu“, dicēdu cu fluierulu in vârfulu fēnului ce aducea nu spre vëndiare, ci pentru nutretiu boiler sei, càci marf'a lui — niste manufacture de lemnu — se aflá in fundulu carului.

— Mocanu, motiu si tiopu! Ce va sè dica aceste numiri? — Intrebati dvóstre, cari inca n'ati caletoritu prin partile Abrudului.

Asiá întrebai si eu, si éta respunsulu ce primii:

— Aceste porecle sânt ale locuitorilor din trei parti ale muntilor apuseni. Mocanii siedu in susu de Buciumu, motii pe la Vidra, si tiopii pe la Albac si Scarisóra.

Aice, la tēgurile din Abrudu se întel-nescu ei, adunându-se din toti muntii cá niste frati de cruce, apoi se rentorcu la ale lor, unii la bài, altii la paduri, si ceialalti se „preâmb-la cam colo 'n vecinatate“ . . . pâna la Dobritinu si Seghedinu . . .

Si cine sè nu vina cu placere la aceste tē-guri? Cine a fost odata intr'unulu, nu-lu va mai uitá. Am vediutu multe tēguri, dar asiá veselía nicairi n'am gasitu.

Si acésta are o esplicatiune fórte natura-

la. Poporatiunea din Abrudu si giuru stà mai tóta din baiasi; acolo economía de câmpu asiá dicēdu nu existe de felu, pentru cà natur'a a refusat pamēntulu aratoru si productivu. Po-porulu dara lucra tóta septemân'a prin bài, in-fruntându de multe ori pericolele cele mai mari, sugându aerulu otravitoru, si nevediēdu nici lumin'a dilei.

Viéti'a baiasiului e grea. De câte ori se scobóra in adânculu bàilor, nici odata nu póte fi siguru d'ase rentórce víu. Unu incidentu ne-asteptatu, o fune ce se rupe sub elu, séu o bu-cata de pétra cadiuta a supra-i, i potu stinge la momentu firulu vietii . . . E grea viéti'a ba-iasiului . . .

Si tocmai de aceea, când dēnsulu ese din baia, acestu mormēntu víu, ânim'a-i palpita de bucuría, peptulu i se innaltia de placere, cà éra si vede sórele, éra si liberu, traiesce si re-vede pe ai sei . . .

Atunci apoi e veselu, si când isi capeta plat'a pe o septemâna, séu când si-a pututu aduná vr'o cantitate óre-care de auru, alérgea luni'a la Abrudu, sè-si faca voia buna, càci acolo atuncea e tēgu, unde s'aduna „multa lu-me 'mperatia.“

Dar acésta veselía ajunge la culme când cutare baia „e in benedictie“, adeca déca s'a descoperitu vr'o vēna bogata de auru, séu dupa espressionea de rēndu a baiasiului, când s'a ivitu vr'unu „cepasiu.“ Atuncea bucuría e ge-nerala, music'a nu încéta, si doinele seschimba in hori vesele. Atuncea isi petrece baiasiulu dupa poft'a ânimei sale!

Si locuri de petrecere are de ajunsu. N'am vediutu inca orasiu unde sè fia atâte crisme. In strad'a principala mai in fia-care casa este. Dóra pe temeulu acestei esperintie a scrisu poetulu magiaru versulu urmatoru:

Abrudbánya hires város,
Benne a pap is korcsmáros!

Si câte crisme sânt, in tóte trebue sè fia si musica, de óra-ce Românulu nu-si póte pe-trece fara musica. Când apoi aceste din tóte vecinatátile nóstre incepu a cântá, si când mai tóte sânt insoçite de niste acompaniári cu gu-r'a: ve puteti intipuí, cà impressiunea totala cauta sè fia cam chaotica.

Din când in când music'a încéta, atuncea séu se dice vr'unu toastu, adeca „se închina“, càci far a 'nchiná, Românulu nu bé; séu se aude comand'a:

— Ada-mi o parechia!

Sciti ce e „parechi'a“? O cupa de vinu, si o cupa de apa acra. Mesura mai mica nu se cu-

nósce la Abrudu. Celu ce nu póte bé singuru atát'a, chiama pe cine-va si-lu ospetéza; dar singuru nici nu bé nimene.

Nici vinu nu se face la Abrudu, nici isvoru de apa acra nu se afla acolo, si totusi din ambele în puține locuri trece atát'a, cá si aice. Vinulu se aduce din departare mare, „de la tíera“, de pe la Bucerdea; éra ap'a acra vine tocmai de Borsecu, o aducu secuui, éta si în tēgu câte-va cara! . . .

Rachía nu se bé asiá multa cá — durere! — în alte parti. Ceea ce înse pare si mai raru, e cá în totu Abrudulu nici unu crismaru jidovu nu este. Caus'a e a se cautá în oprél'a legilor din trecutu, cari nu iertau pe jidovi a se asiédíá prin orasiere cu bái de auru . . .

Esplicându tóte aceste, dóra si pré pe largu, veti întielege, cá ce comunicatiune, miscare si sgomotu mare este la Abrudu luni'a. Dóra nu este casa si familia, care din una séu alta cauza sè nu fía ocupata atuncea. De aceea, iubite cetitorule, te svatuiescu, cá de cumva ai ceva lucru la Abrudu, sè nu te duci luni'a, càci atuncea nu poti ispraví cu nimene nimica! De alta-data Abrudienii sânt cei mai afabili si mai ospitali ómeni în lume, dar în díu'a acést'a : domnulu e prin tēgu, ér dómn'a e ocupata la cassa.

Noi, cari puseramu deschiderea adunării Societátii pentru fondu de teatru pe luni, inca n'amu sciutu acést'a. Noroculu nostru înse, cá pe 11 óre si tēgulu se mai rarí, si la adunarea nóstra se întruni totusi unu publicu frumosu.

Dupa adunare — banchetu. Unu tineru confrate voindu sè citeze în toastulu seu, cá ce a dísu Schiller despre teatru, se scapá de începù asiá : „Schiller a dísu, cá teatrulu nationalu *románu* . . .“

Alta nenorocire nu s'a întēplatu.

Banchetulu începutu la dóue óre se sfirsi dupa siese. Ce dulce erá momēntulu când — ne scularamu!

Dar tocmai când ími parca, cá me simteam mai usioru, cá pe preçíulu unei siederi continue de patru óre, celu puçinu scapai de gróz'a d'a mai mánca adi, observai cá unu domnu se apropiá de mine. Audísem de mai nainte, cá voiesce sè ne chame la cina, si me 'nfiarai, cá dóra pe adi voiesce sè ne invite.

Deci me facui cá nu-lu vedu, esti iute pe usi'a cealalta, si scapatu dísei :

— Pe mine adi nimene nu me va prinde la cina!

Iosifu Vulcanu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmasre.)

— Dar tocmai acuma ími dísesi, cá elu nu se va rentórce decátu peste optu díle.

Lazaru începù sè rida de naivitatea omului din provincia si respunse :

— Ast'a nu face nimica, eu scíu unde e dēnsulu. Dà-mi epistol'a!

— Respunde-mi-vei de ea cu capulu dtale?

— Eh! da, la draci! cum sè nu respundu?! Ce omu nencredietoru! Dà-mi epistol'a!

— Acésta nu e nencredere; ci cumintia.

— Vrei séu ba sè-mi dai epistol'a?

— Éta-o.

— E bine. Reveni-vei?

— De ce?

— Se póte cá dlu marquis ar dorí sè întrebe câte ceva.

— N'asiu puté sè-i respundu nimica, fiindu cá dn'a Olimpia nu mi-a dísu altu ceva decátu sè plecu cátu mai iute.

— Totusi dà-mi adress'a ospetariei unde ai descalecatu.

— La „Crucea de feru“, strad'a Saint-Martin; dar peste o óra voiú plecá d'acolo, càci profitându de venirea mea la Paris, voiú merge la Pontoise sè-mi cercetezu o ruda de acolo.

— Asiá dara drumu bunu!

-- Multiamu.

Denis Robustel dadù aceste respunsuri respingátore pentru unu scopu fórte usioru de întielesu. Elu voiá sè scape cu totu preçíulu d'a se affá façia 'n façia cu marquisulu Saint-Maixent, càci acél'a — de si capitanulu ísi taiá mustetile si îmbracá uniform'a de lacheu — totusi ar fi pututu sè-lu recunosca.

Deci se grabí sè se rentórca în strada si se puse la pânda, sub o pórtá, vis-à-vis de cas'a în care locuíá marquisulu.

Peste cincí minute vedíu pe Lazaru esíndu.

— Trebue sè me armezu cu rabdare si sè nu me miscu d'aice, — ísi díse elu. În curēdu séu mai târdíu, stapánulu si servitorulu se vor rentórce.

Rabdarea capitanului nu fu pusa la proba lunga. Abiá petrecù în loculu acél'a o óra, când înainte acelei locuinte se opri o birja. Lazaru grabí sè sara iute de pe capra si deschise usi'a marquisului de Saint-Maixent care se rentorcea.

Denis Robustel audí pe servitorulu dícēdu cocierului :

— Máne deminétia vom plecá spre Auvergne; în díori de dí sè astepti la pórtá, càci tu ne vei duce pâna la statí'a prima.

Demnulu capitanu nu mai putea de bucuria. Acuma sciea totu ce doriá sè scía.

Saint-Maixent, ascultându vointi'a complicei sale, pléca la Clermont. Elu, capitanulu, trebuiá sè sosésca mai de graba acolo, spre a începe acelu duelu fara mila, în care justiti'a avea sè lupte în contra crimei.

Inca în díu'a aceea, puçinu înainte de-a se face nópte, neobositulu Denis Robustel reluá drumulu catre Auvergne; nicairi nu se opri, decátu numai pâna ce-si schimbá calulu si îm bucá una dóue, si în fine

Franchi.

Simeoni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bilio.

Bonaparte.

Patru cardinali.

sosì la Clermont cu repediune necredita, fara sè-lu fi întrecutu marquisulu; apoi se dedù josu la pôrt'a locuintiei locu-tiitorului civilu si — spunându-si titlulu de capitanu alu gendarmeriei — cerù numai decátu sè fla ascultatu. Fu primitu îndata.

Audîndu cà va fi vorba de marquisulu de Saint-Maixent, omulu pentru a carui capu s'a publicatu unu premiu cu trei ani mai nainte, si pe care îl considerá cà pe unu hotiu infamù, locu-tiitorulu civilu tresari.

Elu a suferitu multu în demnitatea sa de magistratu si în amorulu seu pentru justitia, din diu'a în care hârthiile de remisiune a regelui spelara pe ticulosulu gentilomu de tôte acuzàrile atátu de legiuitù facute în contra lui.

Éta pentru ce si elu, întocmai cà Denis Robustel, aflà cu bucuria mare cugetulu unei învingeri repurtate în fine în contra marelui criminalu, pe care îndurarea regelui nu avea sè-lu mai scutésca si a dáu'a óra.

Elu ascultà cu atentîune adâncã povestirea capitanului, si de óra-ce prin positiunea sa erá mai bine decátu ori cine în curentulu celor dóue processe intentate între contele si contess'a Rahon si marquis'a de Chavigny, care se numia asemenea contessa de Rahon, totu ceea ce lui Denis Robustel i pareã obscuru, în spiritulu seu se lumina îndata în modu stralucitu.

Dupa primele cuvinte ale acestei descoperiri, elu sciea ce sè judece despre acele processe. Persón'a care a subscrisu epistol'a adressata catra marquisulu de Saint-Maixent nu putea fi alt'a decátu frumós'a Olimpia. Gentilomulu acest'a si marea dama a pregatitu dimpreuna tôte spre a face sè dispara contess'a Maria, ascundîndu-o cà nebuna în închissorile de la Salpêtrière.

Salpêtrière isi scapà jertf'a . . . adevèrulu treznitoru avea sè lucésca, si marquis'a chiamá la sine pe complicele seu, spre a încercá prin o crima nóua d'a sterge urmele celei d'ântái.

Tôte aceste, locu-tiitorului civilu i pareau logice, neatacabile, nedisputabile, si în sfirsitu probate pâna la evidintia.

XXXII.

Planulu nou.

Epistol'a marquisei de Chavigny catra marquisulu de Saint-Maixent putea servi în contra amèndurora cà unu documentu infricosiatu de convingere; dar acea epistola nu esistá, si pentru cà justitia sè aiba dreptulu d'a se manifestá, trebuia sè se astepte cà complicitii sè 'ntarésca intentiunile lor criminale printr' unu începutu de executare.

Locu-tiitorulu civilu felicità pe Denis Robustel pentru zelulu seu, pentru neobosél'a si energia sa. Elu îlu puse în curentulu tuturor faptelor pe cari înca nu le cunoscea; i spuse, cà persón'a a carei epistola o dusesse la marquisulu Saint-Maixent erá marquis'a de Chavigny; i descoperi, cà complicitii de buna séma vor atacá vietia contelui si a contessei Rahon. isolati în momentele aceste de tóta lumea în miculu castelu de Mâs-du-Gué; în fine i concrediù imputerirea cea mai întinsa, si puse la dispositiunea si ordinile lui totu personalulu politiei din Clermont si tôte brigadele gendarmeriei.

Facèndu aceste, îl concedia recomandându-i dis-

cretiune absoluta si d'a bagá bine de séma de tôte faptele si ordinile sale, càci marquis'a Chavigny erá bogata, si printre agenti se putea gasi usioru vr'unu tradatoru.

Denis Robustel, mai fericitu si mai falosu decátu cum a fost în totu cursulu vietii sale lungi, îmbracà unu costumulu de cetatianu, luà cu sine doi agenti de cari locu-tiitorulu civilu respundea absolutu, si merse de se ascunse la pânda în giurulu casei lui Rahon, unde marquis'a de Chavigny, sustinèndu-si cu o nerusinare de necreditu rolulu de sozia legiuita, isi stabilì cuartierulu generalu.

Nimene nu putea trece pragulu acelei case, fara cà sè trecã si sub ochii capitanului si a consozilor sei.

Dupa miédia si o trasura plina de tina, cu sgomotu mare de copite si de plesnituri de sbiciu. Postilonulu strigà sè i se deschida pôrt'a, si trasura intrà în curte.

Denis Robustel avù timpu d'a recunósce pe Saint-Maixent si pe Lazaru, si d'a-i face cunoscuti agentilor sei.

— Éta ómenii nostrii, — le dîse elu; — de acestia trebue sè grigiti! E probabilu, ma e cà siguru cà astadi ei nu vor încercá nimica. Eu nu mai potu de oboséla. De diece díle n'am dormitu. În fine natura se revólta în contra silei ce i-am facutu. Mergu sè dormu câte-va óre în ospetaria „Marelui sântu Eloi“, ce o cunosceci. Remâneti la posturile vóstre, si decã ómenii acestia vor esí din casa, unulu din voi sè-i urmeze, erá celalaltu sè vina a-mi spune.

Agentii promissera. Capitanulu se aruncà îmbracatu într'unu patu, dormi cinci-spre-diece óre în continuu, si se desteptà în deminétia urmátore de plinu restauratu, si se rentórse la ómenii politiei.

Aceia pazira bine si spuneau, cà din sér'a trecuta nimene a'a esitu din castelu, afara de servitorii marquisei.

— Acuma e rëndulu vostru sè ve odihniti, — le dîse capitanulu. Pâna de séra voiu veghiá singuru.

Agentii, mirosindu vr'o tréba buna, care putea sè le produca, în casu de reesire, niste daruri grasse, voira sè faca proba de zelu si nu primira decátu o óra spre a prândi într'o crisma din vecinate. Ór'a trecut, si ei se rentórsera.

Sè vedemu ce s'a petrecutu în ajunu între Saint-Maixent si dn'a Chavigny.

Marquis'a, în momentulu în care trasura intrà în curte cà unu vârteju, fu cuprinsa de o nelnisce mare; ea se temea fórte, cà complicele seu dóra n'a vinitu la chiamarea ei, ci din contra a grabitu sè-si caute mântuintia prin fuga în strainetate.

Dar fara dènsulu ea erá perduta, càci ómenii sei de afaceri si chiar ènsusi avocatulu nu-i ascundeau, cà processele ei luara o directiune destulu de rea, cà niste presupuneri urite, respândite în contra ei în publicu si printre judecatori, câstigau pe dí ce mergea mai mare terenu, si cà de cumva rezultatulu investigatiunii ce avea sè ordóne presiedintele nu va nimici din fundamentu presupunerile acele, ea nu numai cà nu avea sè-si câstige caus'a, dar înca se putea cà locu-tiitorulu civilu sè intenteze în contra ei o actiune criminala.

Audîndu rostindu-se infricosiatulu cuvèntu „investigatiune“, Olimpia devinì palida.

(Va urmá.)

S A E O N U

Calindarul septemanei.

Dumin.	5 17	F. 1. aj. ortodocsiei. s. m. Conon.
Luni	6 18	42 mm. d. Amoreia, c. p. Arcadiu.
Marti	7 19	ss. st. mm. Vasiliu, Efrem, Capiton.
Mercuri	8 20	c. p. Teofilact, s. ap. Ermi.
Joi	9 21	40 mm. d. Sevastia, s. Cesariu.
Vineri	10 22	ss. mm. Codrat, Ciprian, Crescent.
Samb.	11 23	s. p. Sofroniu, s. st. m. Pioniu.

Patru cardinali.

— Portretele lor pe pagin'a 113. —

Publicaramu portretulu noului Papa; de astadata — spre a completá raporturile nóstre în privinț'a celor petrecute de curéndu în Vatican — publicám portretele a patru cardinali de frunte.

Ce politica bisericésca va duce noulu Papa, se póte judecá din persónele cu cari se încungiura, si în specialu din numele secretarului de statu pe care si-lu alege.

E bine, plecându din acestu punctu de vedere, trebue sè constatámu, cá deductiunea ce se póte face la conduit'a politica-bisericésca a lui Leon XIII nu e îndestulítóre, cáci dènsulu a voitu a confirmá pe cardinalulu Simeoni cá secretaru de statu, adeca totu pe acel'a care — dupa mórtea lui Antonelli — erá si secretarulu de statu alu lui Píu IX. Inse puterile catolice, cari stau în relatiuni cu vaticanulu, îndata ce au aflatu acésta decisiunea a Papei, au facutu observatiuni de atare natura, încátu cardinalulu Simeoni a trebuitu sè-si dea dimissiunea îndata. Pap'a a numitu apoi dupa acést'a secretaru de statu pe cardinalulu Franchi; éra Simeoni fu numitu prefectu alu colegiului de „propaganda fide.“

Cardinalulu *Franchi* s'a nascutu la 1819 în Roma, din parinti de class'a de mijlocu. Dènsulu e unu amestecu alu cancelistului si alu „grandseigneur“-ului. A avutu o multime de missiuni prir. diverse țeri. E unu diplomatu cu tactu, finu si cu maniere deobligatóre.

Cardinalulu *Simeoni* s'a nascutu în Pagliano la 1816, din parinti fara avere. Cronic'a povestesc, cá dènsulu pórtá cingulu cu cuie. E unu omu fórté învetyiatu, tace multu si vorbesce puçinu.

Mai publicám portretele a doi cardinali: *Bilio* a fost contracandidatul lui Leon XIII; elu s'a nascutu la Alesandria în Piemont la 1826, si e calugaru. *Bonaparte* este acel'a pe care la cea din urma alegere de metropolitu în Blasiu, unii au voitu a-lu candidá. Dènsulu s'a nascutu la Roma în 1828. La alegerea de acuma erá vorba si de elu; si de cumva Napoleon III ar traí, ni se pare, cá se si alegea.

Literatura si arti

„Higien'a si Scól'a“, fóia pentru sânetate, morbi, educatiune si instructiune, va esi în 1/13 di a fia-carei lune în numeri câte de o cóla cu învelítóre colorata; si va publicá: articlii din sfer'a igieniei, medicinei naturale si a educatiunei si instructiunei

poporale, — urmarindu afara de acea toti pasii ce se vor face pe terenulu scolaru si literariu, si tiéndu în evidintia pe cetitorii sei cu tóte legile si dispositiunile privítóre la caus'a igienica si scolastica. Numeri restanti se vor suplini în decursulu semestrului I a. c. edându-se nrulu 1 (pentru januaru) în 1/13 martiu, nrui 2 si 3 (pentru februaru si martiu) în 1/13 aprilu, nrui 4 si 5 (pentru aprilu si maiu) în 1/13 maiu, — de acólea înaintea apoi va urmá regulatu câte unu nru la 1/13 a fia-carei lune. — Pretiulu de prenumeratiune pe anulu întregu e 2 fl. v. a. — Pentru Români'a si strainetate 5 franci — lei noi. — Colectantii primescu de la 5 esemplare solvite, unulu gratificatiune. Articlii, corespondentiele si totu ce privesce redactiunea — sè se adreseze: la Redactiunea fóiei „Higien'a si Scól'a“ în Timisiór'a; ér banii de prenumeratiune, reclamatiunile si totu ce privesce editiunea — sè se adreseze: la Editiunea fóiei „Higien'a si Scól'a“ în Gherl'a (Szamosujvár). Redactoru: Dr. P. Vasiciu. Editoru: N. F. Negrutiu.

Biserica si scóla.

Reverend'a. Pré Ssa parintele episcopu din Arad a emisu unu cercularu catra preotii diecesani, în care accentuându-se, cá unii dintre preoti într'atát'a desconsidera portulu séu îmbracamintea preotiesca, încátu nici la functiunile publice nu îmbraca vestmèntulu preotiescu, adeca reverend'a, ci numai niste vestminte civile: constrînge pe preoti, cá la nici o functiune religiósá si la nici o ocasiune mai alésa ori adunare solemna sè nu cuteze a se presintá altmintrea, decátu numai în reverenda.

Societati si institute.

Societatea pentru fondu de teatru románu. Comitétulu tînú în duminéc'a trecuta sîedintya, la care luara parte dnii: presîedintele Alesandru Mocioni, vice-presîedintele Iosifu Hosszu, cassarulu Ionu cav. de Puscariu, membrulu V. Babesiu si secretariulu Iosifu Vulcanu. Din agendele accestei sîedintie publicám aice:

Conspectulu

fondului pentru teatru ramánu în 10 martie 1878:

I. Percepte:

7/1. In conspectulu de la 7/1 1878 s'a aretatu starea fondului cu: în bani 52 fl. 85 cr., în papire 12,340 fl. 88 cr.

14/1. Pentru cupónele de la obligatiunile de statu etc. pâna la 1 jan. 1878 s'a capetatu de la banc'a de escomptu, în bani: 68 fl. 5 cr.

28/2. Prin „Albina“, pentru cupónele banței de assig. „Transilvania“, în bani 18 fl.

28/2. S'au elocatu la „Albina“ spre fructificare, în papire 18 fl.

14/1. S'a cumperatu obligatiunea rurala ardeléna nr. 20,358, în valóre nominala, 50 fl.

1/3. Detto 21,696, în valóre nom. 50 fl.

Sum'a, în bani 138 fl. 90 cr., în papire 12,458 fl. 88 cr.

II. Erogate:

8/2. S'a elocatu la „Albina“ 18 fl.

8/2. Post-porto recomandat — 15 cr.

14/1. Pentru obligatiunea rurala ard. nr. 20,358 — 38 fl. 70 cr.

Detto nr. 21,696 — 38 fl. 41 cr.

Sum'a 95 fl. 26 cr. în bani.

Scotiându erogatele din percepte, rămâne : în bani 43 fl. 64 cr., în papire 12,458 fl. 88 cr. La olalta starea fondului peste totu 12,502 fl. 52 cr.

Budapesta 10 martiu 1878.

Ionu cav. de Puscariu,
cassariu.

A V-a adunare gen. a institutului „Albina“ din Sibiiu avându locu marti în 12/4, éta rezultatulu operatiunilor de pe anulu espiratu 1877, precum l'a constatatulu raportulu si datele directionale : S'a lucratu cu capitalu de 828,605 fl. 30 cr., în care capitalu se cuprinde fondulu actionarilor cu 300,000 fl.; fondulu de reserva cu 15,648 fl. 56 cr.; depuneri pentru fructificare 431,093 fl. 90 cr.; scl. — S'a realizatu câstigu brutto de 79,229 fl. 68 cr. Din acestu câstigu brutto s'a solvitulu interese deponentilor, creditorilor si fondurilor speciale 27,068 fl. 88 cr., mai departe contributiune 5195 fl. 46 cr.; spesele administratiunii 12,028 fl. 76 cr.; amortisatiuni 1686 fl. 34 cr.; astfelu remanându câstigu curatu de **33,250 fl. 24 cr.** Din acestu câstigu curatu se împartu 27,000 actionarilor cá dividendu de 9%; 1825 fl. 2 cr. fondulu de reserva; 2920 fl. 2 cr. tantiem'a directiunii, directorulu si oficialilor; 365 fl. pentru scopuri de binefacere, anume reuniunilor de sodali din Brasiovu, Sibiiu si Lugosiu; 1140 fl. 20 cr. se trecu în contulu profitulu pe anulu urmatoru 1878. — Adunarea fu bine cercetata si cam sgomotósa, manifestându-se voci ageru-pretindátore pentru o adunare spre scopulu d'a modificá statutele în favórea actionarilor, ceea ce probabilmente va si urmă curându.

Ce e nou ?

Inmorméntarea parintelui regelui s'a facutu la Viena în 12 martiu, fiindu de făcía unu publicu numerosu, cu ceremonia mare. La acestu actu asistara, afara de Maj. Lor, toti membrii familiei regesci, apoi principele de Aosta, principele Leopold de Hohenzollern, principele Georgiu de Sacsonia, principele Alessandru de Hessen, ministrii afacerilor comune, ministrii austriaci si unguresci, presiedintii parlamentelor, membrii corpurilor legiuitóre si delegatiunea ungurésca. Nobilimea erá aprópe completu represintata; mai erau de făcía : cardinalulu-principe Schwarzenberg, archiepiscopulu Haynald, consiliulu comunalu alu Vienei, supremulu primaru alu Budapestei cu deputatiunea condusa de elu, si o multime de alte deputatiuni si corporatiuni. Archiepiscopulu de Viena, cardinalulu Kutschker, a pontificatu.

Delegatiunile nu-si vor încheiá síedintjele de câtu numai cam la mijloculu septemânei víitóre; telegramele anuncia, cá cea din urma síedintja publica se va tiné marti; creditulu de 60 milióné se va votá. Pâna la rentórcerea delegatilor diet'a nu va tiné síedintje meritorie.

Congressulu, care este sè se adune la Berlin, se pare cá în adeveru se va tiné, cáci tóte puterile s'au învoitu. Engliter'a doresce, cá la congressulu acel'a si

Grecia se fia represintata; caus'a acesteia se díce a fi, cá Engliter'a doresce întarirea Greciei, spre a formá unu zidu în contra slavismulu.

Conditiiunile pacéi înca nici acuma nu sânt cunoscuté, cu positivitáte, cáci rusii pastréza misteriu în priviatja lor — pâna ce íei vor aduná ostirile în Bulgaria. Ingratitudinea ce Russi'a voiesce sè faca României, prin pretinderea Basarabiei, a înuimitu lumea tóta. O depestia din Viena spune, cá dnii Dem. Sturza si Ionu Ghica au sositu acolo sè faca pasi, pentru cá congressulu sè oprésca pe Rusi a luá Basarabi'a. Intr'aceste marele duce Nicolae stá la San-Stefano, si ar víré sè între in Constantinopole — sè faca visita sultanulu; acest'a înse „din întemplare“ se bolnavi, si astfelu visit'a se amâná.

Balu românu în Viena. Junimea româna din Viena va arangiá si în anulu acest'a unu balu. Acest'a se va tiné la 7/19 l. c. Protectórelé sânt éراسi dnele Matilda Dumba, Maria de Filisiano si Helena de Marenzeller.

Dlu I. Tieranu, comerciantu-libraru în Oravitia, achitatu de catra tribunalulu de Budapesta, precum relataramu în nr. 15 alu foii nóstre, va continuá si de acuma înainte negutiatori'a sa cu promptitudinea de pân'acuma. Merita, cá publiculu românu din acele parti sè se adreseze în trebuintjele sale la acestu barbatu, care este avisatu mai vértosu acuma la spriginulu publiculu. La dènsulu si prin dènsulu se potu capeté totu felulu de carti românesci, între altele tóte opurile redactorulu acestei foi, precum si „Robinson Crusoe“ cu pretiu fórté scadiutu. Dlu Tieranu primese abonaminte si la „Familia“ si la „Stediétóre.“

Sinceritate rara. Carol Sch. unu sodalu de fauru din Drezda nu de multu a voitu sè assigneze 100 de marci la post'a din Breslau. Amploiatulu de la posta întrebá numele assignatorulu. „Carol Sch.“ — fu responsulu. — „Adress'a?“ — „Carol Sch. poste restante în Drezda.“ — „Parintele séu tat'a dtale?“ — „Ba, ci eu ênsumi.“ — „Ce felu l dta iti tramiti dara ênsusi dtale bani pe posta?“ — „Da, si eu plecu la Drezda.“ — „Pentru ce nu duci dara cu dta banii?“ — „Chiar ast'a e si caus'a, cá i assignezu. Déca voiu lasá banii la mine, pâna la Drezda nu-mi va remáné nimica din ei. Me cunescu bine, de aceea te rogu primese-i, cá sosindu în Drezda sè potu avé bani.“ Cereerea lui, firesce, fu împlinita.

Dlu dr. Vas. Popu, jude la tribunalulu din Desiu, fu translocatu la Sátor-Alja-Ujhely, în comitatulu Zemplinu.

Cuthia de epistole.

„Cavalerii Nopiii.“ In nr. 8 alu „Familiei“ unu domnu a întrebatu, cá unde si cu câtu ar puté sè capete „Cavalerii Noptii?“ Am onóre a-i respunde, cá subscrisulu are opulu acest'a completu, si sîm gata a-lu vinde. Incâtu pentru preçiu, ne putemu întielege pe cale privata.

Alesiu Brîndusianu inv.,
Dumbravitia, per N.-Bánya.